

Vatra veche 11 Vatra veche

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XII, nr. 11 (143) noiembrie 2020 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc

VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Vasile Mic

ULTIMA AMINTIRE

spațiul devora toate lucrurile din el
priveam în tăcere în urma lor
spre locul acela unde nu se mai vede nimic
ca-n pîntecele unui animal incolor

care mistuie lumea și flămânzește
în chiar vremea în care mănîncă
totul pînă la ultima ființă vie
și pînă la ultima stîncă

în care a fost îngropat un om
și pînă la ultima cruce
pusă în spatele său
nainte de-a se duce

așteptam cu spaimă să ne vină rîndul
se apropia fantastica oră
spațiul devora toate lucrurile din el
și ne uitam neputincioși cum le devoră.

ILEANA MĂLĂNCIOIU

Poeme de Ileana Mălăncioiu

de cuvântul *dus*, de-a limbii vremii *duse* și atunci plonjează în *adâncul păstrător*, ca pe un alt tărâm, ca într-o fântână unde stă în adormire o prețioasă comoară și de unde aduce la lumină, potențate, vechi expresii ale limbii. Ține de o nostalgie a logosului să dăm cuvintelor sensul de început, încărcătura semantică primordială, când cuvântul avea chip de nou-născut, grație de fecioară și sunet de aripă de heruvim în zbor.” (III, 6).

Pe drumul, plonjat sau nu, către recuperarea arheologică a memoriei pierdute, poetul poate schița chiar un sistem quasi-filosofic (și al culturii) al logosurilor primare: logosemnele chipului, cele pastorale, geometrice, sacre și ludice – „toate aceste *logosemne* și *logografii* (enumerare la paginile 9-10 din volumul III) sunt *limbaje* ale unui univers uman complicat, greu de cuprins cu gândul, poate cel mai complicat univers din Marele Univers. Sunt geometrii și simboluri pline de semnificație care uneori complică sau optimizează viața oamenilor. Ele devin și descriu forme de recunoaștere ale altor existențe de lângă noi, așa cum *mitosemnele* le-am putea defini ca fiind *forme de manifestare ale viului la vibrația cosmosului*.” Ș.a.m.d.

Revenind la Ibrail, el este înțeles și ca logos („Ibrailul, / logos mare, / iese din ascunzătoare / și învață cum să zboare...”, p.67, III), ca fel de duh întrupat, pentru care trebuie ilic: „Cu joben și cu cravată, / Ibrailul se arată / și, sprintuț din cale afară, / sare, / și deochiul crapă!” (III, 70-71). Sunt versete, deloc satanice, din poemul „Ibrailul intră în poezie”, care se termină așa: „Ibrailul, / ce menire, / prin de-sine împlinire! // Îmboldit, / parcă de Iambo, / preoteasa legendară, / scrie-un vers, / așa-ntr-o doară, / și-i crește o aripioară. // Scrie-o strofă, / încă una. // Plânge-râde, / scrie-ntruna! // Înflorește... // Zice: cerul, / scrie: Luna! // Îl binecuvântă *Muma*, / *zicerea* i-a încolțit. // Iaca, / s-a înțeleptit! // Și din cuibul din meninge, / râsu-plânsu’ se prelinge / prin monade, / mici cârlige, / în vocala ce împunge, // Devenind Fiară Impară! // Bruscu, / începe să cuvânte, / înțelept. // Face Poezie! // Și ne fascinează! *Magul*, / cu *Verbul*. // Logologie!” (III, p.72-73)

Deloc ca o concluzie, una concludentă necesitând un spațiu mult mai generos, poate este potrivit să încheiem c-un poem din „Vise și Vămi”, unde aflăm că, de fapt, trebuie să ne bucurăm de... lumina Logosului, Ființei și în-ființării, ca într-o rugăciune

infinită, unde imaginarului, via Jung, i se dă ceea ce este al lui: „Ce-am deprins, / întrebi, / din carte? // Cum săntâmpin o lumină! // Să străpung prin purgatorii, / prin meandrica *Grădină*, / cu Alb / Albă-ca-Zăpada, / cu pitici și cu birlici. // Cu vâlve, buhe / și iele! // Cu bufoni / și tricolici. // Și călărind can-basme / un cal de jar, / curând, / să-mi spâl de spaime, // crezul, / să le răpun pe rând. // Astfel, spălat de frică, / într-un final s-ajung, / să mă aștepte-n Pampas / trei prooroci, / și Jung / să-mi talmăcească visul / ce-nalte l-am visat - // Un bold, / o pălărie cu bor de fetru, / lat, / cum stă poetul astăzi / în cel mai fain tablou. // triumfător, / că verbul a ciripit în ou! // Că omul în cvadrigă / aspiră la delicii. // Vrea-n urma lui o dără, / pe cât dau licuricii, / lumină, / să alunge temuta înnoptare. // Hiperion, din slavă, / ar vrea fiorul care ni-l lasă o iubire, / pe brațe, când ne moare! // Că-n cer, / precum în pravili, / aflăm aceeași voie - // Pe cai îi ții de fală, / pe boi- / doar de nevoie.” (III, p.152-154).

Constructivism, deconstructivism, raportându-se și la avangardă (“Cu flori în trup, / spre școală, / pășeam somnoros, / ursuz - // Aveam temă la *română*, / *avangarda* / și / *Urmuz*” (p.102, III), dar nu numai, precum Cărtărescu în „Levantul”, dar alt fel, Nicolae Grigore Mărășanu „trece, supune” (prin) toată literatura română, prin toată istoria ei, cu accent pe un anume spațiu căruia un Băncilă îi este reper, ca un mag, având speranța seducerii cititorului, născând „altă armonie”: „Leg cuvântul cu noi fibre, / să fac țândări, / Gog, / plictisul / și să nasc dezechilibre. // Și, în urmă, / prin magie, / să montez jocul la loc. // Să-mi asculte cititorul / plânsul mării din ghioc.” (p. 156)

„Valaha Fericire” îi este martoră, prietenă, ființă, ne poate fi și nouă, în această nouă filă de istorie literară!

Vasile Mic

Rostirile ființei

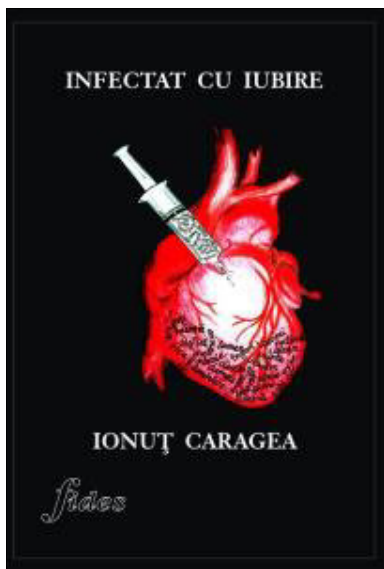
Un volum compozit (poeme, citate, aforisme), intitulat **Infectat cu iubire** (Editura Fides, Iași, 2020), semnează astăzi (în epoca microbului roșu de la Wuhan), deja cunoscutul, prodigiosul, aș spune, vârf al promoției 2000, Ionuț Caragea. Scriitorul nu e, așadar, la prima izbitură de acest fel, numărătoarea e, în caz, totuși riscantă, ar fi probabil în inventar 50 de titluri, omul e va să zică prolific și performant: deși tânăr, a obținut aplauze deopotrivă în sport (rugby) – unde urnirea și străpungerea de praguri ferme și ispititoare cer nu doar incitație, ci și socoteală, temeritate și forță - dar și în lucrarea de finețuri ale gândului și vorbei: în literatură deci, Ionuț Caragea, cum aflui, adunând și aci lauri de pretutindeni – în țară și pe meridiane, fiind prins încă de pe acum în dicționare selecte și în florilegii prestigioase.

Aforismul (ca să ne oprim mai întâi la această parte a cărții) e, amintindu-ne de un vers celebru al lui Lucian Blaga, ca o retragere spre schiță, adică spre esențe ale cunoașterii („acolo unde toate lucrurile se desăvârșesc/făcând un pas și încă unul/ înapoi spre schiță,„), fiind, cu alte cuvinte, o înțelepciune deschizătoare de drum și orizonturi. Aforismul are în literatura română o frumoasă, bine meritată tradiție. Au fost în scrisul românesc (mai sunt încă, precum în lucrarea literară a lui Ionuț Caragea) momente privilegiate când apoftegmatice împlinesc o cumințenie, o filosofare, o sapiență, cum ar spune latinizantul de demult; poate chiar o filosofie –, ori numai va fi deschis acesteia alte spornice zări, căi noi (se va fi întrezărit acum, cu aforismul, ca dintr-un cristal scăpărilor – aci partea cuprinzând întregul –, un orizont de așteptare; un orizont însă ce ține gândirea și construirea la un loc, ca să ascultăm gândul heideggerian). Așa, ca să dau un exemplu (pentru că puțină istorie nu strică), chiar la Lucian Blaga. Marele filosof și poet, autor al mai multor volume de maxime (nu e defel întâmplător că aforismele se numesc și în chipul acestuia), de la **Pietre pentru templul meu**, la **Discobolul** ori la **Elanul insulei**, va simți la un moment dat (ca și Fr. Nietzsche) nevoia de a explicita→

A.I.BRUMARU

lucrarea întru spirit a aforismului, a sentenței, fiind convins (deodată cu renescentistul Pico della Mirandola) că „numai în acest domeniu este cazul să se vorbească despre tot ce se poate ști și despre alte câteva lucruri”. Apropiindu-se de încheierea sistemului său filozofic (unul dintre cele mai întemeiate în românește, însă cu deschidere, ne încredințează Mircea Eliade, în universal) sau doar bănuind că-l va încheia într-un fel, Lucian Blaga își îngăduie să profite de aforisme (așa cum făcuse și la debut, în **Pietre pentru templul meu**) spre a vesti unele înfățișări ale gândului ce n-ar fi încăput (ori la începutul auctorial nu erau încă dovedite) în casetele severe ale sistemului constituit; își lua în felul acesta libertatea de a-l reface, de a-l relua pe alte linii. Încă în **Discobolul**, o plachetă în care Blaga așează maxime în forma definițiilor (o regulă pe care Ionuț Caragea și-a apropiat-o fără de reținere), prin urmare în sensul etimologic al termenului (*aphorismos* însemnând în greaca veche tocmai definiție), filosoful ar caracteriza aforismul drept o structură scriiturală suficientă sieși, neiertătoare cu adaosurile. El scrie: „Când formulezi un aforism trebuie să-l aduci în situația de a refuza orice adaos. Un aforism trebuie să fie ceva organic, încheiat, ca Biblia”.

Cum stă în fața acestei exigențe fundamentale aforismul lui Ionuț Caragea? Undeva el așterne această definiție – în duhul tehnologic al secolului, al mentalului să-i zicem (vezi A. Lesenciu, Th. Codreanu) transmodern: „Aforismul – selfie fără mască”, mai departe el schimbând însă registrul la o chemare lirică, iscodind deja, ca să zic așa, iscusirile limbii: „Dacă vrei să miroși floarea din spatele pânzei ai două soluții. Să distrugi pânza sau să-ți strângi aripile. Majoritatea o vor alege pe prima”. Nu lipsește, iată, nota polemică, ironia fină, aproape inaudibilă, intertextualitatea, acestea neabsentând nici mai departe, de pildă în sentențele pe care i le inspiră scriitorului epoca I.T., pe care noi o locuim astăzi nesiliți de nimeni: „Selfie. Măreția omului eclipsând istoria din spatele lui”; „Biblia noilor internați: La început era Giff-ul și Giff-ul era la Internaut și Internautul era Giff-ul”; „Să nu te-nchini la chip cioplit. Vino pe facebook! Chipurile sunt prelucrate mai soft”. (Inspirat de o altă demonie a veacu-

lui, de unde și titlul volumului, e vorba de molima chinezească, de, cum spuneam mai sus, infecția pandemică, scriitorul îi va dedica aceleia nu puține meditații, una dintre ele, ca să anticipăm, referindu-se și la răvășeala măsurilor de prevenție; una, discutabilă, ar fi, de pildă, inițiativa suedeză, ce poate fi, ne încredințează într-o notă contondentă poetul nostru, extinsă la atitudinea și elaborarea civilizației contemporane: „Înțelepții trebuie să se adapteze noilor vremuri. Ca să scape de prostia lumii, mai întâi trebuie să treacă prin imunizarea de turmă”.

Multe dintre aforismele din carte ale lui Ionuț Caragea, făcând trecerea (deși nu sunt în linia întâi) spre poemele cuprinzătoare și fabuloase ale volumului, au înfățișarea unor fermecătoare *haiku*-uri. Francezul Roland Barthes, autorul **Discursului amoros**, numea *haiku*-ul, această rostire sibilinică și grațioasă, invenție probabil a doamnelor din înalta curte niponă sau a gheișelor, aceste hierodule misterioase, fără însă de truculența putanelor cunoscute, „o viziune fără comentariu”. Ca să glosăm pe marginea acestei spuse, lapidarele poeme de ceremonial sunt aidoma unor creștături efemere pe lumina de lună, bucle ușoare și mătăsoase ce se înfășoară pe o emoție, pe câte un frison tandru și despovărat, precum fluturile ieșit, încă nesbicit, din roua dimineții. Iată, despăturind cartea lui Caragea, această împachetare metaforică: „Lacrima, o cărare pe câmpul cu flori ofilite”. Și tot așa, această superbă rostire: „Tristețea, o salcie care

plânge pe malul sângelui. Din ramurile ei, poetul își împletește cununa”. Veritabile poeme, aforismele lui Ionuț Caragea sunt metafore fulgurante: „Scânteia din care cuvântul se naște va arde cândva toate poemele. Va rămâne doar sentimentul, ca un vânt călătorind printre stele”. Unele dintre ele ar fi, fără exagerare, în spiritul lui Emil Cioran, magistrul imbatabil în contemporaneitate al speciei: „O lacrimă îngropată în inimă. Un cuvânt ce renaște când înfloresc stelele”; „Râul poartă și lacrima pietrei,.. Și mai ales: „Dumnezeu, ambasadorul lacrimii mele pe lângă inima ta”; „Învierea, un zbor ce trece peste toate căderile, prefăcându-se în lumină și-n cântec”; „Luciditatea, autosadism fără visul fericii”. Și acestea, cu mesaj thanatic, însă fără de disperare: „Viața, o ceață ce se destramă la ivirea nesfârșitului vis”; „Sunt un cheag de cuvinte pe rana supremei absențe”; „Continuitate. Oasele mă vor povesti unui alt trup”.

Unele aforisme sunt veritabile poeme, seducătoare prin rafinament: „Când vorbesc cu marea, e suficientă o lacrimă./Când vorbesc cu pământul, e suficientă o atingere./Când vorbesc cu cerul, e suficientă o respirație./ Când vorbesc cu tine, e suficient că te privesc” și: „Poezia, lacrimă înflorită la marginea uitării”. Metafore subțiri, stilate, aceste *haiku*-uri infidele, aforisme într-un cristal metaforic, ocupă în marile poeme din volumul lui Ionuț Caragea stihul, strofa așazăcând tradiționale, contingente manualului, închipuind în schimb discrete, tandre spectacole – ca să le numesc cumva – ideatico-lirice. Ca în poema **Pot fi**: „Pot fi un gând ascuns/de umbrelă sub ploaie//pot fi un nor alergând/după un soare speriat/de propria-i vârstă//pot fi o umbră expatriată/de întuneric//pot fi o fisură în marea minciună//pot fi un nimic /înfrumusețat de speranță//pot fi o crimă/de dragul unei atingeri/răvășitoare//pot fi o mușcătură adâncă// în nevinovata inimă/.../pot fi în starea de grație/a neprihănirii/pot fi semnătura/pe certificatul iubirii//și tu, și tu, și tu/nu vei ști niciodată”.

Ispita tratării în regim ideistic a aspectului cotidian, o plimbare amoroasă pe țărături, cu marea îngânând povești la ureche, de pildă, da câte unui poem (ca **Val după val**, de exemplu) o notă rezonând metafizic:→

